

Til: Statsminister Erna Solberg
Fra: Administrerende direktør Stein Lier-Hansen
Kopi:
Dato: 15. mars 2020
Sak: Nye strakstiltak fra regjeringen

Innledning

Norsk Industri har laget korona-analyser for industrien av 2. mars og 9.-10. mars. Vi har dessuten laget en totalanalyse av alle aktiviteter av 12. mars kl. 13, dvs. kort tid før statsministeren lanserte omfattende tiltak samme dag kl. 14 – de sterkeste innført noen gang i fredstid. Deretter kom første strakstiltak for næringslivet fredag 13. mars kl. 12. Lørdag 14. mars kl. 18. lanserte statsministeren ytterligere kraftige tiltak for å få knekken på koronaviruset.

Norsk Industri støtter tiltakene statsministeren lanserte torsdag og lørdag inklusiv strakstiltakene fredag. Vi konstaterer mye av det samme hendelsesforløpet i Norge som i de fleste andre land i Europa. Samt at verden i ulik grad henger med på tempoet. Norsk Industri er glad for at myndighetene forløpende vurderer nye tiltak, og vi er fornøyde med dialogen vi har om kommende tiltak for å sikre helsevesenet og verdiskapingen.

Tiltakene lansert i Norge har tydelige konsekvenser. Hele bransjer er per def. erklært stengt på kort sikt. Verdikjedene rundt disse er dermed stoppet. Svært mye annen aktivitet, inklusiv den industrielle, er sterkt begrenset på ulikt vis. Mange sterke tiltak krever ytterligere presisjonsnivå når de skal gjennomføres, noe som har avstedkommet et enormt informasjonsbehov og behov for konkret og logisk avklaring.

Til analysene 2. mars og 9.-10. mars brukte vi spørreundersøkelse til alle medlemmer. Til nåværende analyse tatt opp 13.-15. mars har vi bedt organisasjonens fremste tillitsvalgte bistå. Dette er styremedlemmer i fagutvalgene, bransjeforeningene, representantskapet samt styret for Norsk Industri. Dette er totalt 2-300 toppledere og mellomledere som i kraft av sine verv i organisasjonen har særlig ansvar for hhv. dedikerte saksområder, bransjer, og/eller totaloversikt over industrien vår. De har alle god innsikt i hvordan organisasjonen Norsk Industri jobber, og følger særlig godt med på utviklingen. Vi har på kort sikt – i en helg – fått overveldende respons. Flere har koblet inn ledergruppa i sin vurdering. Mange har ikke bare levert innspill, men også kommentert hverandres innspill. Noen har varslet ytterligere innspill utover søndagen. Alt vi har mottatt har vi brukt som viktige ingredienser i vedlagte notat som skal overrekkes statsministeren i møtet i dag kl. 17.00-18.30, der

flere av landets næringsorganisasjoner er bedt komme med nye strakstiltak. Vi vil måtte prioritere sterkt i dette notatet, men vil i dagene fremover utdype mer ettersom analysene går videre.

Alle industribedrifter og de ansatte vil stille opp i den nasjonale dugnaden og bidra til at den vanskelige situasjonen blir best mulig håndtert.

Situasjonen i industribedriftene er i uke 12 svært ulik. Det er ikke mulig å gi en dyp innsikt i dette nå. Noen industribedrifter produserer fortsatt for fullt og arbeider med å skaffe innsatsvarer, som er vanskelig. Andre bedrifter har en tilfredsstillende ordresituasjon og arbeider med å sikre at produksjonen opprettholdes. Flere industribedrifter og -bransjer som normalt har kort ordrehorisont (som i en normal hverdag er uproblematisk) er fortvilte. Mange bedrifter har syke medarbeidere eller at medarbeidere er hjemme pga. barn uten tilpass. Flere bedrifter opplever at markedene svekkes eller forsvinner, og bedriftene må derfor raskt stenge ned produksjon og permittere ansatte. Fra bedriftene som opprettholder produksjon er det samstemmig at de kutter ut alt ikke-produksjonsnødvendig arbeid, slik at industri- og servicebedrifter som jobber med oppgradering, vedlikehold og service for industribedrifter mister sine aktiviteter. Dette vil føre til mange permitteringer både i petroleumsvirksomhet og industri.

Våre medlemsbedrifter som produserer samfunnskritiske varer med leveranser til sykehus, pleiehjem osv. gir tilbakemelding om at de har behov for at kommunene følger opp med å etablere tilbud om barnepass mv. for å sikre at produksjonskritisk personell kan arbeide. Samtlige ordførere må få klar beskjed om at dette er en samfunnskritisk oppgave for kommunene.

Tiltak

Vi har forståelse for at regjeringen mest mulig ønsker å treffe målrettet de næringene som rammes mest. Dette kan dels gjøres via mer skreddersydde bransjemessige tiltak. Men uansett blir enhver analyse av norsk næringsliv og industri at alle treffes mer eller mindre hardt – og at situasjonen uansett om få dager kan være langt verre enn i dag. Derfor trengs svært kraftfulle virkemidler allerede fra mandag – og så må det komme store og små tiltak som perler på en snor i tiden etterpå. Vi mener det er viktig å erklære tiltak mandag, og så operasjonalisere disse så raskt mulig i dagene som kommer.

Siden vi ikke vet hvor lenge dagens situasjon vil vedvare, har vi forståelse for at man vil ha hovedfokus på midlertidige tiltak, dvs. tiltak som kan gradvis tas ned ettersom situasjonen tilsier det. Siden Norge og andre land mer eller mindre klapper sammen, må tiltak være preget av følgende to basisprinsipper

Må kunne igangsettes umiddelbart

Vi kan ikke nå legge hovedsatsingen inn mot tiltak som krever institusjoner som krever tid å rigge opp. Vi registrerer kraftfulle tiltak i andre land som det kan være fristende å adoptere. Men da blir syretesten om vi har institusjoner og andre forhold som tilsier at vi rigger fort nok opp. Hvis ikke, må vi uansett hente inspirasjon fra andre land, men "oversette" deres tiltak inn i norsk kontekst.

Må gi umiddelbar effekt

Vi må ikke prioritere tiltak som krever mye og komplisert søknadsbehandling i bedriftene – og deretter langvarig søknadshåndtering i offentlig sektor. Med all respekt for noen av skattetiltakene som kom fredag – og Norsk Industri har selv gitt detaljbidrag inn til disse og verdsetter det som kom – men situasjonen har blitt så mye mer akutt bare etter den tid at vi må tenke "utenfor boksen" nå.

Ut fra ovenstående må regjeringen nå gjøre følgende hovedgrep:

- 1. Innføre stopp i alle skatter og avgifter fra stat og kommune.** Dette er langt mer treffsikkert og umiddelbart enn tunge, kompliserte søknadsprosesser for refusjon. Kommunene må stoppe innbetaling av eiendomsskatt fra næringslivet. Arbeidsgiveravgiften forfaller 15. mars – i dag, men effektueres bankmessig mandag – staten må selv stoppe denne ved å erklære at den ikke skal betales nå. Innbetalt mandag bør returneres til avsender raskt. Forskudd på selskapsskatt må ikke betales nå. Neste momstermin har frist 10. april – den må ikke betales nå. Vedtaket om svært omstridt CO₂-avgift på enkelte industribedrifter må frys. Alt dette kan statsministeren umiddelbart gå ut i pressekonferanse og erklære.
- 2. Summen av alt i punkt 1 vil gi umiddelbart pusterom for alle, ved hurtig effekt på kontantstrøm.** Så får vi ta detaljene i ettertid. (Til informasjon har Norsk Industri og hele NHO-systemet, som hadde de årlige medlemskontingentene på vei ut til medlemmene, lagt alt på is inntil videre – et alternativ hadde vært å sende alt ut og så være fleksibel ut fra søknad om noen på kort sikt ikke kunne betale. Vi valgte å fryse alt. Det er slikt vi også nå forventer av stat og kommunene.) På et senere tidspunkt bør regjeringen vurdere om enkelte avgifter i sin helhet bør nulles ut for perioden kaoset pågår – men vi har respekt for at slike beslutninger kan tas senere når man har mer oversikt.
- 3. I tillegg bør regjeringen vurdere å refundere nylig innbetalte skatter og avgifter** fra 1. januar til dags dato. Dette vil gi sårt tilført likviditet.
- 4. Staten og kommunene som store innkjøpere** må i dagens situasjon være fleksible på betalingsløsninger, bøter mm.
- 5. Det er svært viktig at bankene fungerer.** Tiltakene rettet mot bankene fra regjeringen og Norges Bank var svært gode. Likevel får vi tilbakemeldinger fredag fra medlemmer om banker som strammer inn overfor industribedrifter fordi eurokursen nå har gått fra 10 til 11 kroner, så bedrifters lån i euro gjør at bankene strammer inn på vilkår. Vi forstår bankenes logikk om brudd på vilkår. Men bankene må – når de nå ved politiske vedtak får vesentlig større utlånsevne – innrette seg mot realitetene, dvs. den unntakstilstanden som eksisterer. Vi aksepterer ikke denne typen bankadferd fremover, og håper statsministeren kan anmode om at bankene stiller seg opp i rekken av bidragsyttere fremover. Vi forventer at regjeringen i praksis stiller opp med relevante ordninger som sammen med fornuft i bankene gjør at vi ikke skaper mer stress i nåværende situasjon enn nødvendig.

Vi konstaterer kraftige tiltak med ulik bruk av garantiordninger og lånemuligheter i flere europeiske land. Garantier for kassakreditt for bedrifter som er rammet mm. Slikt er viktig, men regjeringen må selv finne ut hvordan dette mest hensiktsmessig kan gjennomføres og ses i sammenheng med de tiltakene mot bankene som nå gjennomføres og vil bli gjennomført fremover.

6. Staten må ta mer av kostnadene til sykepenger, samt omsorgspenger. Denne kraftige kostnaden er en stor likviditetsmessig belastning bedriftene ikke kan bære.

- Sverige og Danmark har nå ingen arbeidsgiverperiode for sykepenger når medarbeiderne er smittet av eller er i karantene pga. korona. Vi ønsker dette innført i Norge med umiddelbar virkning. Arbeidsgiverperioden på sykepenger på 16 dager er for tiden en stor likviditetsbelastning. Dette er særlig viktig fordi mange ansatte nå kan få sykemelding uten oppmøteplikt hos lege, jf. NAVs nye retningslinjer.
- Samtidig bør antall fridager i Arbeidsmiljøloven økes. Dette må også ses opp mot bedriftenes behov for fleksibilitet fra arbeidstakere for å opprettholde nødvendig produksjon, bedriftene må ha mulighet/styringsrett for å kunne tilrettelegge for arbeid på andre tider. Situasjonen vil trolig vedvare over en lengre periode, en utfordring særlig for operatører i industrien hvor arbeidet må utføres i produksjonslokalene.

7. Noen må jobbe mer. For å holde normal drift ved mange industribedrifter vil det være behov for at enkelte ansatte nå jobber (mye) mer enn normalt. Oppheve begrensningene på arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven er essensielt for å få til dette, og delegerer utformingen av arbeidstid til bedriftene og klubben/de ansatte ved bedriftene frem til 26. mars 2020, i første omgang. Vi antar at den del bedrifter vil få utfordringer med både dagsbestemmelsen og månedsbestemmelsen i løpet av få dager. Vi kan understreke at overtidsarbeid ut over dagens bestemmelser må være basert på frivillighet og at de alminnelige regler for avlønning osv. beholdes.

8. Samfunnskritisk funksjon må tolkes reelt så industribedrifter med svært samfunnskritiske funksjoner reelt dekkes. Alle leverandører til sykehus og pleiehjem må eksempelvis inkluderes i samfunnskritiske funksjoner. Vi viser til vedlegg 1.

9. Industrien må ha fleksibilitet i forhold til myndighetenes regelverk på en rekke områder i lys av at forutsetningene regelverket bygger på, er satt ut av spill. Dette innebærer en rekke ulike saker som:

- Lagring av avfall i gjenvinningsindustrien pga. mangel på transport.
- Detaljert regelverk for oppdrettsnæringen om brakklegging mm.
- Tilsvarende for en rekke andre bransjer.
- Dispensasjon for kjøre- og hviletid for yrkestransport (Vegvesenet gjort noe) – men selvsagt vil industrien ivareta HMS i samråd med tillitsvalgte.
-

10. **Vi må som samfunn klare å opprettholde vareflyten inn og ut av landet.** Grensepasseringer og havnesperringer må tilpasses dette. Skipsfarten må kunne hente varer inn som ofte er kritiske, ikke bare for industrien, men også for industriens bidrag til at storsamfunnet skal fungere.

11. **Virkemiddelapparatet må rustes opp/justeres så de bedriftene som ønsker å unngå permitteringer eller redusere antall permitteringer og i stedet foreta kompetansehevende tiltak og FoU-arbeid, i størst mulig grad kan gjøre dette.**

I den forbindelse trengs:

- Mer til Bedriftsintern Opplæring (BiO) – her kom det 50 millioner kroner fredag.
- Utstrakt fleksibilitet fra virkemiddelapparatet ved at alle avdrag fryses i ett år fra kommende forfall (for også å ta høyde for vesentlige oppstartsproblemer senere), samt utviklingsprosjekter strekkes i forhold til gjeldende regelverk slik at disse kan gjennomføres i størst mulig grad uten å trekke på likviditet – her kan mye gjøres innenfor gjeldende statsstøtteregelverk i EØS. Dessuten bes regjeringen sjekke løpende om EU i lys av situasjonen innfører økt fleksibilitet – så vi umiddelbart kan gjøre tilsvarende. Tilhørende merkostnader til deler av virkemiddelapparatet bes økt. Virkemiddelapparatet må ha ordre om en svært fleksibel tolkning av risiko i dagens situasjon, ellers vil ikke en krone gå ut til bedriftene. Erfaringen med hva som fungerte bra i 2008-09 sitter godt i embetsverket og kan rulles raskt ut. Se mer i vedlegg 2.

12. For at industribedriftene ikke skal stoppe opp pga. nasjonale Covid-19 tiltak, er det viktig at vertskommunene legger til rette for at barn til ansatte med kritiske funksjoner på bedriften/som må på jobb for å holde hjulene i gang gis tilbud om avlastning ift. barnepass etc. Dette er allerede blitt forstått i noen kommuner som Årdal og Husnes. Vi håper regjeringen vil anmode flere vertskommuner om slikt.

13. Generalforsamlinger innen utgangen av juni vil kanskje ikke bli gjennomført – vi forventer at regelverket vil tilpasses situasjonen. Tilsvarende krav i allmennaksjeloven om krav til fysiske styremøter.

Vi beklager skrivefeil, gjentakelser i notatet, da det er skrevet under tidspress i dag, med voldsom pågang av innspill på telefon og mail parallelt.

Vedlegg 1: Korona – Samfunnskritiske funksjoner

Alle medlemsbedrifter i Norsk Industri retter seg etter strenge overordnede tiltak, men flere utfører det vi vil hevde er kritiske samfunnsoppgaver. Disse må defineres inn og i noen tilfelle innvilges unntak slik blant annet Helsedirektoratet har gitt adgang til.

Smittevernlovens § 4.1 ble endret den 13.03.2020.

Se lenke her: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2020-03-12-270>

Loven sier blant annet at "det er viktig å opprettholde virksomheten i kritiske samfunnsfunksjoner". Det er definert 15 kritiske samfunnsfunksjoner:

- <https://www.helsedirektoratet.no/nyheter/helsedirektoratet-stenger-alle-barnehager-og-skoler>

Flere av våre medlemmer har nøkkelpersonell som utfører oppgaver som gjør at disse funksjonene kan fungere. Helsedirektoratet skriver også om karantenereregler (siden oppdateres jevnlig):

<https://www.helsedirektoratet.no/nyheter/informasjon-om-karantene-etter-reiser-utenfor-norden>

Virksomhetsledelsen gis adgang til å gjøre unntak for eget nøkkelpersonell når dette er strengt nødvendig for å opprettholde forsvarlig drift av kritiske samfunnsfunksjoner. Vedtaket har virkning fra 27. februar 2020 og gjelder inntil nytt vedtak er fattet.

Det er avgjørende for våre bedrifter at det blir helt klart hvem som forvalter unntaksreglene, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap eller Helsedirektoratet?

De trenger også en tydelig avklaring skriftlig på hva virksomhetsledelsen selv kan gjøre - delegert myndighet – uten å innhente tillatelse eller dispensasjon.

Avfall og gjenvinning

Håndtering av husholdningsavfall og næringsavfall er en samfunnskritisk funksjon. Det er nødvendig å sikre at innsamlingen av avfall holdes i gang for å unngå problemer med lukt, skadedyr, mulige smitteproblemer og akutt forurensning som følge av at avfall i tilfelle ikke ville bli samlet inn og behandlet. Det gjelder dermed også mottaksanlegg for restprodukter fra avfallsbehandlingen. Det er sterkt behov for en tydelig avklaring fra myndighetene om at håndtering av avfall defineres som en kritisk samfunnsfunksjon.

Landanlegg – Olje og gass

Vanlig drift. Den største utfordringen p.t. er å holde et lavt sykefravær blant de som jobber i kontrollrommene. Sikkerhetskritisk vedlikehold krever mange fagfolk deriblant mange utenlandske arbeidere som normalt reiser tilbake til sine hjemland – dette kan gi en utfordring fremover med karantener.

Vaskerier og renserier

Vaskeriene er kritiske for drift av sykehus, og hele denne verdikjeden må defineres som kritiske samfunnstjenester. For få år siden ble dette ettertrykkelig

dokumentert ettersom regjeringen måtte innføre tvungen voldgift for å stoppe en streik der. Flere sykehus har svært få dagers lagre av rent tøy som trengs for å opprettholde kritiske funksjoner. Det etterlyses blant annet tilgang til på Covid-19-tester slik at personell i karantene, som ikke er Covid-19-smittet, kan komme tilbake på arbeid.

Verksted for tyngre kjøretøy

Mange påbyggerverksteder har reparasjonsansvar for viktige spesialbiler som har en viktig rolle i den nasjonale beredskap, som for eksempel ambulanser, busser, søppel-/renovasjonskjøretøy mm. Sikring av verkstedsdrift og tilgjengelighet på nødvendig personell på verksteder - en absolutt nødvendighet og et helt kritisk punkt for å sikre transportnæringen. Lastebilbransjen og transportnæringen vil kunne stoppe opp, dersom det ikke sikres at verkstedene som foretar reparasjoner på kjøretøy klarer å holde åpent.

Norsk Industri bistår våre medlemmer fortløpende. Vi har blant annet fått dispensasjon fra Helsedirektoratet for innreise til landet for utenlandsk servicepersonell som er helt nødvendige for å opprettholde produksjon av kontrastvæske til medisinsk diagnostikk.

Andre bransjer

Det er åpenbart at det er andre bransjer som er samfunnskritiske. Dette må myndighetene løpende vurdere. Norsk Industri vil spille inn de nærmeste dagene.

Vedlegg 2: Mer om det næringsrettede virkemiddelapparatet

Virkemiddelapparatet må rustes opp / justeres så de bedriftene som ønsker å unngå permitteringer eller redusere antall permitteringer og i stedet foreta kompetansehevende tiltak og FoU-arbeid, i størst mulig grad kan gjøre dette.

1. Kompetanse/opplæring/omstilling

Mer til Bedriftsintern Opplæring (BiO) – her kom det 50 millioner fredag. Opplæringsmidler er et godt og nødvendig tiltak. Dette har vært praktisert tidligere og det er viktig at disse kommer på plass raskt. Det er spesielt nå når situasjonen er svært uoversiktlig disse midlene er viktig, for å redusere sårbarhet, og samtidig styrke konkurransekraft. Ordningen *Digitalt kompetanseløft – klynger som Omstillingsmotor* hos Innovasjon Norge kan også være et nyttig verktøy for å avhjelpe omstillingsbehov hos bedriftene. Det må åpnes opp for raske og enkle søknadsprosesser, og stor fleksibilitet i ordningene. Omstillingsmotoren dekker i dag kompetansetiltak, men det er også behov for støtte til å gjennomføre konkrete tiltak for omstrukturering og konsolidering. *Kan vurderes inn: Eksempler på slike omstruktureringstiltak kan være overføring av produkter mellom to produksjonssteder internt i et konsern, for så å redusere eller avvikle et annet sted. Et annet eksempel kan være insourcing av tjenester fra underleverandør.*

2. Forskning/innovasjon/testing

- Utstrakt fleksibilitet fra virkemiddelapparatet ved at avdrag fryses, samt utviklingsprosjekter strekkes i forhold til gjeldende regelverk slik at disse kan gjennomføres i størst mulig grad uten å trekke på likviditet – her kan mye gjøres innenfor gjeldende statsstøtteregelverk i EØS. Dessuten bes regjeringen sjekke løpende om EU i lys av situasjonen innfører økt fleksibilitet – så vi umiddelbart kan gjøre tilsvarende. Tilhørende merkostnader til deler av virkemiddelapparatet bes økt. Erfaringen med hva som fungerte bra i 2008-09 sitter godt i embetsverket og kan rulles raskt ut.
- Tilrettelegge for bedrifter som ønsker å øke pådraget/innsatsen i innovasjonsprosjekter med offentlig støtte. Bedriftene har en uforutsigbar situasjon hvor mye av den daglige drift avhenger av innsatsfaktorer fra andre deler av verdikjeden. Økt egeninnsats og innovasjonstakt i innovasjonsprosjektene kan i denne situasjonen være aktuelt og noe bedriftene i større grad kan kontrollere selv. Forutsetningen er at det gis økt støtte for økt innsats, og at det utøves en større fleksibilitet når det gjelder hva som omfattes av støtten. Det er også viktig at nye søknader til prosjekter raskt behandles og kan komme i gang.
- Krisen kan være rette timing for å stimulere bedrifter til å utvikle og ta i bruk nye produksjonsløsninger med bruk av ny digital teknologi. Her kan rask og fleksibel tilrettelegging fra SIVA og Innovasjon Norge være aktuelt, herunder gunstige låneordninger for anskaffelse.